

ПРИПИНЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

*Тимчак Анна Дмитрівна,
студентка 3-го курсу економіко-правового факультету
Донецького національного університету*

З розвитком ринкових відносин до України доливають світові тенденції розвитку права інтелектуальної власності, яке поступово підіймається на щабель вище від інших галузей права, суб'єкти підприємницької діяльності, юридичні особи бажають бути визнаними серед інших, більше того вони мають на це право як добросовісні конкуренти. Саме тому законодавець ще з радянських часів ввів у термінологію українського законодавства термін «фірмове найменування», який згодом, з прийняттям Цивільного кодексу України трансформувався у «комерційне найменування», який у буквальному розумінні означає ім'я юридичної особи чи фізичної особи-підприємця, що виділяє особу серед інших і є носієм її ділової репутації. На жаль, наразі не прийнято єдиного нормативно-правового акту, який регулював би відносини у сфері охорони і захисту прав інтелектуальної власності на фірмове найменування. Дуже коротко і нечітко Цивільний кодекс України регламентує відповідні положення, зокрема, щодо припинення прав на комерційне найменування. Здається, що законодавець, приймаючи таку норму, не звернув увагу на одну деталь – ділову репутацію. Адже гарною репутацією у разі припинення комерційного найменування може скористатися кожен, вводячи цим самим в оману споживачів певних товарів, послуг і т.д. Крім того збільшиться кількість спорів у судах щодо вирішення долі фірмового найменування у випадках реорганізації юридичних осіб. Відсутність законодавчого врегулювання даних питань ускладнює застосування вже існуючих норм на користь осіб, охорона та захист прав яких гарантується державою.

Відповідно до статті 491 ЦК України чинність майнових прав на комерційне найменування припиняється у разі ліквідації юридичної особи та з інших підстав, встановлених законом. Це єдине положення законодавства, що регулює дані відносини. Але з приводу цієї статті виникає безліч питань.

Необхідно одразу зазначити, що зі змісту статті випливає, що майнові права на комерційне найменування діють безстроково. Законодавець у статті 491 лише одну підставу пов'язує з припиненням майнових прав – це ліквідація юридичної особи, інші підстави мають бути визначені законом. Слід проаналізувати це положення детальніше.

По-перше, незрозуміло, чому законодавець акцентує увагу лише на ліквідації, адже реорганізація юридичної особи теж є формою припинення її діяльності, що може відбутися через злиття, приєднання, поділ, перетворення, а також виділення. Особливої уваги заслуговує кожен випадок реорганізації юридичної особи

При поділі юридичної особи її права та обов'язки переходять до знов утвореної юридичної особи. При поділі право на використання колишнього фірмового найменування може бути визнано за кожною з новоутворених юридичних осіб, якщо тільки це не вводить в оману інших учасників цивільного обороту та споживачів. Питання про те, за ким конкретно зберігається право на фірмове найменування, вирішується самими юридичними особами, які беруть участь у реорганізації. Якщо вони не зможуть дійти згоди, спір має розглядатися судом. А щоб таких суперечок не виникало, необхідно на законодавчому рівні закріпити положення про те, що доля фірмового найменування у випадку реорганізації юридичної особи має бути

передбачена Статутом юридичної особи під час її створення [1, 7]. Слід погодитися з такою думкою Кривошеїної І., так як вирізняльна частина фірмового найменування, яка вже отримала певне місце на ринку та добру ділову репутацію, у непоодиноких випадках стає головною проблемою при реорганізації юридичної особи. Тут, мабуть, все ж треба виходити з того, що має велике значення, у полі зору якої сфери діяльності перебувало фірмове найменування до реорганізації юридичної особи. У даному випадку значну роль відіграє саме усвідомлення споживачів товарів, послуг певного роду. Тобто, юридична особа, яка після реорганізації залишається господарювати у тій сфері, якою займалася первинна юридична особа, то однозначно логічнішим буде, якщо саме така особа набуватиме майнових прав на фірмове найменування. Крім того це не буде вводити в оману споживачів.

При злитті чи приєднанні юридичних осіб відбувається поєднання їхніх прав та обов'язків в єдине ціле, власником всього стає новоутворена юридична особа (у разі злиття) або одна з реорганізованих юридичних осіб (приєднання). Не можна не погодитися з Шевелевою Т., яка відзначає, що у даному випадку учасники цивільного обороту можуть на свій розсуд вирішити питання про комерційне найменування, а саме: 1) поєднати свої фірмові найменування в єдине ціле, що одночасно доведе інформацію про злиття чи приєднання до споживачів; 2) обрати нове фірмове найменування, яке жодним з них раніше не використовувалося; 3) продовжувати користуватися фірмовим найменуванням однієї із зазначених юридичних осіб (наприклад, при реорганізації у формі приєднання користуватися фірмовим найменуванням тієї юридичної особи, до якої переходять права та обов'язки юридичної особи, що приєднується) [2, 15-16].

При виділенні зі складу юридичної особи однієї чи кількох юридичних осіб, вони мають обрати для себе нове фірмове найменування. Але тут також слід взяти до уваги винятки, пов'язані зі сферою діяльності та забезпеченням належної правової охорони інтересів інших учасників цивільного обороту та споживачів.

Перетворення означає зміну організаційно-правової форми юридичної особи. Оскільки до новоутвореної юридичної особи переходять всі права та обов'язки реорганізованої юридичної особи, треба вважати, що те саме відбувається і з правом на фірмове найменування. При цьому у фірмове найменування слід внести зміни, що відображають нову організаційно-правову форму юридичної особи, але спеціальне найменування останньої може бути збережене (вирізняльна частина фірмового найменування) [2, 15-16].

По-друге, суб'єктний склад, зазначений у статті 491, обмежений лише юридичними особами. Дану проблему слід розглядати у розрізі відмінностей понять «комерційне найменування» та «фірмове найменування», адже принциповою відмінністю між цими поняттями є те, що фірмове найменування може використовуватись лише юридичними особами, тоді як учасниками комерційної діяльності можуть бути як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці, про що свідчить положення ст. 159 ГК України, де зазначено, що громадянин-підприємець має право на комерційне найменування. Тобто, норма ст. 491 ЦК суперечить ст. 159 ГК. Цю проблему слід вирішити, внівши зміни до статті 491 ЦК України щодо переліку кола осіб, які є суб'єктами права на комерційне найменування.

По-третє, незрозуміло, до якого закону слід звернутися, щоб побачити інші підстави припинення майнових прав на комерційне найменування. Вже кілька років розглядаються проекти законів про комерційні найменування, але жодний з них досі не прийнято. У такому разі зручніше внести зміни до ст. 491 ЦК щодо визначення вичерпного переліку підстав припинення прав на комерційне найменування. Такими підставами можуть бути ліквідація, реорганізація юридичної особи, відмова власника

юридичної особи від комерційного найменування, рішення суду про невідповідність комерційного найменування вимогам закону та інші.

Отже, можна зробити висновок, що чинність майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування остаточно припиняється у разі ліквідації юридичної особи та припинення своєї діяльності фізичною особою-підприємцем. Що стосується додаткових підстав, то право на комерційне найменування може припинитися також у випадках: реорганізації юридичної особи; відмови власника юридичної особи від права на використання комерційного найменування; переходу юридичної особи до нового власника; набрання законної сили рішенням суду щодо невідповідності найменування вимогам закону чи порушення прав та інтересів, що охороняються законом. Ці підстави мають бути визначені у відповідній статті ЦК України, оскільки з прийняттям такої норми одразу відпаде багато невіршених як теоретичних, так і практичних питань у сфері права інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Література:

1. Кривошеїна І.В. Фірмове найменування: регулювання та правова охорона за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.03) / І.В.Кривошеїна. – К., 2007. – 16с.

2. Шевелева Т. Комерційне найменування: проблеми правової охорони в Україні / Т. Шевелева // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 7. – С. 11-16.

Науковий керівник – Т.В. Михайліна, старший викладач Кафедри державно-правових дисциплін.

ЕЛЕКТРОННИЙ ПРАВОЧИН: ПОНЯТТЯ ТА ЙОГО МІСЦЕ СЕРЕД ІНШИХ ФОРМ ПРАВОЧИНІВ

Трикур Максим Юрійович,

*студент 2-го курсу юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій, які стають все більш доступними широкому колу осіб, набуває актуальності питання про можливість їх використання учасниками цивільних правовідносин для вчинення дій, які спрямовані на виникнення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків – правочинів.

Мета даної статті – дати визначення поняттю «електронний правочин» та з'ясувати, чи є він окремою формою правочину або ж виступає лише різновидом певної форми.

У вітчизняній юридичній літературі дане питання є малодослідженим, проте аналіз уже існуючих напрацювань дає змогу дійти висновку, що в сучасній цивілістичній науці відсутній єдиний підхід до розуміння електронного правочину. Так, за визначенням Н. Блажівської, під електронним правочином слід розуміти «правочин, вчинений за допомогою електронних засобів комунікації, суть якого полягає в обміні сторонами за допомогою цього засобу електронними волевиявленнями»[1]; натомість В. Харчук зазначає, що «під електронним правочином слід розуміти дію однієї або двох і більше осіб, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, що передбачає вільне